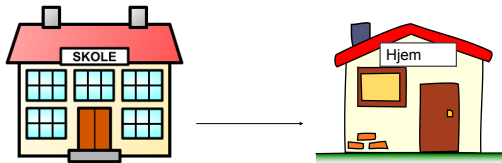

go between

Når undervisningen skifter kontekst

go between Dorthe Häck

---

go between

Fokus i mit oplæg

- ▶ Fokus i dette oplæg, bliver en perspektivering af de mange elementer, der er på spil, når der sker et så gennemgribende kontekstskifte, som når skolen / undervisningen flytter hjem.

---

go between

Go between

- ▶ Et begreb jeg dannede, da jeg skrev kandidatspeciale i 2005, hvor jeg afsluttede min uddannelse som sociolog.
- ▶ Dobbeltperspektiv - kontekst og forudsætninger
Neurotypisk fagperson / omgivelser og personen med ASF
- ▶ Fik øje på nødvendigheden af, at begge parter skal have forståelse for hinandens forudsætninger og betingelser

---

---

go between

Typiske læringsbetingelser

- ▶ Langt de fleste af os er født med neurotypiske (NT) forudsætninger.
- ▶ Det betyder at vores udviklingsbetingelser er neurologisk typiske - vi har en særlig men typisk måde, at forstå verdenen på.
- ▶ Vores skolesystem er bygget op omkring den neurotypiske læringsstil.

Skolekonteksten skifter

- ▶ Vi skal være opmærksomme på, at os der NT-tænkende tager udgangspunkt i en generaliserende og helhedsforstående tilgang.
- ▶ Jer der er på autismspektret har svært ved den generaliserede tilgang og I målretter ofte mod detaljen
- ▶ Hvad kan det betyde?

Lorna Wings triade

Kommunikation

Sociale kompetencer

Gensidighed

Forestillingsevnen

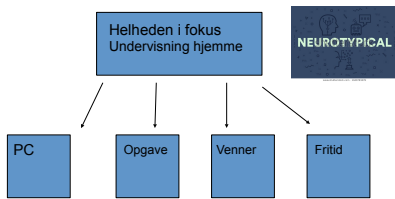

Top down / helhed

Undervisning i en helhedstænkning - træls men det går an

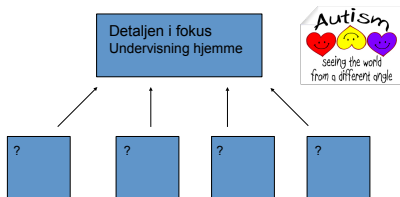

Bottom up/detalje

Undervisning med et detaljefokus - alt for meget der kan støje

---

Skolekonteksten skifter forst

- ▶ Vi flytter undervisningen fra skole til hjem - når vi gør det skal vi være opmærksom på, at dette er et omfattende kontekstskifte.
- ▶ Håndtere vi skiftet ud fra en neurotypisk tænkning, så er dette skifte relativt håndterbart.
- ▶ Når vi skal forstå hvad det kan betyde for en autistisk tænkning, så bliver det straks mere komplekst.

Diagnosen hvordan?

- ▶ Når diagnosen er givet, ved vi at denne person har en gennemgribende udviklingsforstyrrelse.
- ▶ Udviklingsforstyrrelse i forhold til hvad?
- ▶ Når autismen "skygger" for IQ - Hvilken betydning får det?

Særlige læringsbetingelser

- ▶ Børn og unge med autisme, har en gennemgribende udviklingsforstyrrelse.
- ▶ Det kan betyde, at autismen hos barnet / den unge kan påvirke læringsforudsætningerne.
- ▶ Vores grundskoletilbud er almindelig folkeskole, specialklasse, specialskole, hjemmeundervisning.
- ▶ Ungdomsuddannelse - inklusion eller autisteklasser

Tænkestile

ASF tænkning

NT tænkning

Tilrettelæggelsen af undervisning må ske, så autismen imødekommes

---

Hvor udfordrer autismen?

1. Konteksten - herunder svag forestillingsevne i forhold at få undervisning et nyt sted
2. Anderledes kognitive forudsætninger - herunder eksekutive funktioner
3. Behovet for forudsigelighed

Så gør vi det

- ▶ Udmeldingen på grund af Covid 19 - blev at skolen / undervisning skulle skifte kontekst.
- ▶ På få dage skiftede konteksten for at modtage undervisning, og med dette en indlejret forventning til;
  - Forældrene kan håndtere undervisningen
  - Lærerne kan håndtere E-learning
  - Børn og unge kan håndtere den nye undervisningsplatform

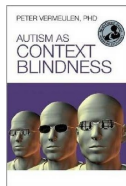

Peter Vermeulen

- ▶ Gør os opmærksom på et væsentlig element - evnen til at kunne "læse" konteksten. Det betyder evnen til samle vigtige detaljer - både dem vi kan se og dem vi ikke kan se.
- ▶ Neurotypiske personer er kontekst - sensitive Top down
- ▶ Autistiske personer er kontekst - blinde Bottom up

Hvad er kontekst?

- ▶ Konteksten er *alt* - og den dannes både af det vi ser og måden vi bearbejder informationerne på.

Det at kunne afkode elementerne og kombinere dem med tidligere erfaringer, så de giver mening, forudsætter en *sensitivitet* overfor det vi ser.

Sagt på en anden måde, vi skal være i stand til at se detaljerne (også dem vi skal forestille os) og sætte dem sammen til en meningsbærende helhed.

Central Kohærens

- ▶ De kognitive evner, tanker og viden vi bruger til at skabe sammenhæng - og det sker ud fra de detaljer, den enkelte oplever i konteksten.
Det er altså evnen til at skabe mening i en kontekst.

Mennesker med autisme kan have rigtig svært ved at samle de informationer, og dermed svært ved at finde mening i den helhed NTerne forholder sig til.

- ▶ Ofte er der alt for meget usagt og for stor uforudsigelighed

---

Forestillingsevnen

Elev med ASF

- ▶ Delt opmærksomhed
- ▶ Kontekstblind
- ▶ Mening
- ▶ Forestillingsevnen svag
- ▶ Anvisninger

Elev med NT

- ▶ Helhed i opmærksomhed
- ▶ Kontekst sensitiv
- ▶ Motivation
- ▶ Forestillingsevnen god
- ▶ Navigere

Eksekutive funktioner?

- ▶ Kølde /eksekutive funktioner
Arbejdshukommelse, planlægning, problemløsning

- ▶ Varme eksekutive funktioner
Følelsesmæssig regulering og socialt ræsonnement

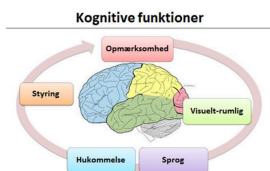

Et spektrum

- ▶ Med Fleischer bliver vi mindet om, vi skal se de eksekutive funktioner som et spektrum - Altså at disse er afhængige af andre kognitive funktioner.

Eksekutive funktioner / kolde

- ▶ Er de dirigerende og koordinerende funktioner;

Tidsforømmelse
Organisering
Huske at huske
Overbliksvanskeligheder
Initieringsvanskeligheder
Generalisering
Evnen til fleksibilitet

Eksekutive funktioner og undervisning /kolde

- ▶ Tage initiativ og komme i gang med en opgave.
- ▶ Planlægge i forhold til opgaver og adfærd, fx at udnytte aftalt tid til at gøre en opgave færdig.
- ▶ Lave en projektopgave.
- ▶ Løse problemer, bogligt og socialt.
- ▶ Ræsonnere: "Hvis jeg gør sådan, så...". Barnet/den unge glemmer helheden og handler på kort sigt.
- ▶ Være systematisk, arbejde med en rækkefølge
- ▶ Sætte mål og forfølge dem.
- ▶ Organisere. Har svært ved at lave lektier og projekter svært at danne overblik.
- ▶ Bruge feedback til at ændre strategier.
- ▶ Lære af egne erfaringer og problemer med at overføre læring
- ▶ Få overblik og skabe struktur for sig selv og sit arbejde.

Eksekutive funktioner på arbejde

- ▶ **Anne Skov har formidlet en god guide**

Hvad skal jeg?
Hvorfor?
Hvordan?
Hvor skal jeg være?
Hvornår ?
Hvor længe?
Hvem skal jeg lave det med?
Hvem kan jeg få hjælp af?
Hvad skal jeg bagefter?

Eksekutive funktioner / varme

- ▶ Håndtere følelsesmæssige stemninger fra omgivelserne
Bliver ofte påvirket upåagtet, og derfor er det vanskeligt at finde en passende reaktion.
- ▶ Covid 19 og alt det der følger med af forandringer og nervøse stemninger hos omgivelserne, kan være rigtig svært at håndtere.
Mange bliver påvirket uden de helt kan regne ud hvorfor.
Følelsen af, at være utryk tager rigtig meget energi.

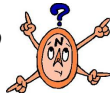

Hvem er den?

- ▶ Hvordan får vi belyst overfor barnet og den unge med autisme - hvem der er undervisningsansvarlig?!

Børnene med autisme som går i specialskole / klasse

Ofte er deres læringsforudsætninger kontekstbestemte

- Lærerne
- Forældre
- Hvor skal undervisningen foregå

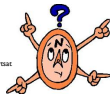

Hvem er den

- ▶ Hvornår er du mor/far og hvornår er du underviser?

Visuelle signaler - kan være en god støtte til barnet.

- Indret en undervisnings / skole plads i hjemmet
- Visuelt signal til du indtager en ny rolle
- Visuel struktur på tiden
- Fokuser på forstærkning
- Tydeliggør hvad der skal ske efter endt undervisning

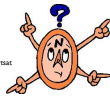

Hvem er den

- ▶ Underviser til unge / voksne med ASF - du kan arbejde på Efterskole, gymnasium, FGU, eller videregående uddannelser

- Vær opmærksom på at elever/studerende med ASF kan have svært ved at håndtere den nye undervisningskontekst

- Vær tydelig i dine forventninger - lad være med at lægge trusler ind i din kontakt.

- Mind eleven/den studerende om den særlige støtte, der kan tilbydes fx du åbner en 1:1 platform, SPS, længere tid til opgaverne, særlige og individuelle instruktioner.

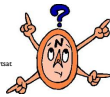

Hvem er den

- ▶ Ung / voksen med ASF der skal modtage undervisning

- Indret dig en skole/studie-plads hjemme.
- Lav en plan for dagen / ugen (tag i mod hjælp)
- Husk på at du skal gøre det, så godt du kan - og ikke mere
- Aftal med underviserne, hvornår de giver opgaver
- Brug den støtte du sædvanligvis kan få
- Hold fast i rutinerne

At tage ansvar

- ▶ Medbestemmelse - Det kan kræve indblik / en tydelig struktur, at være medbestemmende. Lav den så eleven kan få den nødvendige viden.
- ▶ Husk på personen qua autismen har en anderledes forestillingsevne - Det kan være svært, at samle detaljerne til en helhed, når konteksten skifter og bliver uforudsigelig.

At tage ansvar fortsat

- ▶ Medindflydelse - kræver indsigt, oplys hvilke muligheder der er. Giv eleven en oversigt.

Aaron Antonovsky

Forudsætningen for følelsen af sammenhæng

Læreprocesser

Følelsen af sammenhæng

Forudsigelighed → Begribelighed

Belastningsbalance → Håndterbarhed

Deltagelse → Meningsfuldhed

Undervisning i hjemmet

- ▶ **Forudsigelighed - fører til begribelighed**

Husk at holde fokus på de rutiner, der kan give hverdagen den nødvendige forudsigelighed.

- ▶ Undervisningen skal tilpasses det enkelte barn og eller den unge.

Undervisning i hjemmet fortsat

▶ **Belastningsbalance - fører til håndterbarhed**

Gå i dialog om hvordan barnet / den unge kan kompenseres for den funktionsnedsættelse autismen medfører.

Individualisering af opgaver, lektier, prioriter hvad der er vigtigst skole eller at fastholde rutinerne i hverdagen?

Undervisning i hjemmet fortsat

▶ **Deltagelse - forudsætter meningsfuldhed**

Forstå autismen;
- Barnet/ den unge deltager når undervisningen giver mening.
- Barnet/den unge byder ind, når det har forstået opgaven
- Barnet/den unge bliver kreativ og motiveret når autismen bliver mødt.

▶ Go between stødt barnet / den unge og omgivelserne i at forstå hinandens perspektiver.

Sociale historier

- ▶ Kan perspektivere og anvise hvordan barnet og den unge kan håndtere det, der følger med kontekstskiftet.
- ▶ Metoden kan anvendes til at give en forståelse for de mange forandringer der sker.
- ▶ Den kan belyse hvorfor de sker og hvordan barnet /den unge kan håndtere disse.
- ▶ Den kan perspektivere i et konstruktiv perspektiv

Eksempler

- ▶ Fra det Nationale autismeinstitut, har Mehdi Owliaie og Linda Schwartz Larsen - har udarbejdet nogle rigtig gode eksempler på sociale historier, der kan findes på dette link

<https://www.autismeforening.dk/autisme-og-covid-19/tema-sociale-historier/>

Afslutning

- ▶ Vigtigt at der tages individuelle hensyn
- ▶ Vigtigt at hverdagsrutinerne prioriteres
- ▶ Vigtigt med visualisering, struktur som giver forudsigelighed
- ▶ Lyt til barnet / den unge - er undervisningskravene i ubalance, så skal der justeres.

go between Dorthe Höck
